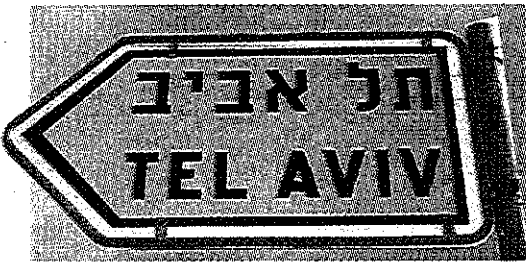

חברי "הקשת"
הדמוקרטית המזרחית
מתעקשים לקרוא לעצמם
מזרחים אף שהם מחזיקים בנכסי
צאן ברזל של תרבות המערב

קשת ש בענין

בפגישה בין ד"ר משה גרנות, מפקח בכיר במשרד החינוך, לבין תקוה לוי, מנהלת עמותת הל"ה הפועלת בקרב האוכלוסייה החלי-שה, התעורר ויכוח על הצביון התרבותי של ישראל. ד"ר גרנות אמר משהו מעין זה: "לפני מלחמת העולם השנייה היו בעולם כ-18 מיליון יהודים, מתוכם רק כ-800 אלף היו מפורזים בכל המרחב

העצום מהקווקו ועד מרוקו. התנועה הציונית צמחה באירופה ואייאפשר שתרכזה של המדינה העתידית תעוצב בצלמם של יהודי המזרח שהיו כ-4.4% מכלל העם היהודי."

השואה ושר ההסטוריה טרפו את הקלפים. בעוד שמעטים מניצולי השואה התרפקו על שערי המדינה הצעירה, יהדות המזרח כמעט כולה נהרה אליה, מי על כנפי גשרים, מי על גפי זמורים ומי ברגל. בישר אל נוצרה מציאות לא צפויה. אותם 4.4 אחוזים הפכו לכ-50 אחוז מהאוכלוסייה היהודית בישראל. רבים בקרב היישוב הוותיק לא היו זהירים בלשונם. משורר רגול הגדיר את המצב כתקלה הסטורית. במי לים אחרות: המדינה תוכננה בעבור עם מסוים, ועם אחר בא והשתכן בה. הגם שהיישוב הקולט התייחס בהתנשאות, בבוא ובחוסר שוויון אל "העם האחר" - המזרחי, הוא לא הפקיד אותו לרעב ולמחסור, כפי שקרה לפליטים הפלשתינים שנסו והונסו בתהליך הלא מתוכנן של חילופי אוכלוסין.

אני עליתי ארצה קצת לפני נחשולי העלייה הגדולים של שנות ה-50. עד היום אני אסיר תודה למדינה העניה שהפרישה לי פרוטה מפת לחמה. בירכתי על מולי שגורלי אינו דומה לגורל הערבי הפלשתיני שמצא מקלט מפוקפק במדינות השכנות. אבל הרגשתי כמו שמרגישה תינוקת שנולדה אחרי עשר בנות לאב שנפשו משועת לברית-מילה. אוכל קיבלתי, בגדים קיבלתי אך לא הייתי מהמין הנכון.

בעבור רבים מעולי המזרח, זימנה הארץ מפגש כפול הן עם המאה העשרים והן עם מציאות כלכלית קשה. הם שוכנו במחנות אוהלים ובפי חונים והיה עליהם להתמודד עם שפה חדשה ומבנה ביורוקרטי זר. כמו כן, הם הגיעו עם משפחות מרובות ילדים שהמפרנס לרוב קרס תחת הנטל. לעומת תנאי הדירור של אז, הקרוואנים שבהם משוכנים היום האתיופים הם בתי-מלון מפוארים. המעברות פרחו על-פני ישראל כפי-עם רוחשים זוכים ומונטלים. רבים סברו, כי "אלק האדם" שיושב מחוץ לתחום המושב מהווה נטל מיותר על המדינה. התייחסות זו לא השתנתה עם העלייה האתיופית, "לא יצמח משהו טוב מהם", פסק מושבניק ותיק לפני זמן מה כאשר הצביע על אתר קרוואנים מועזע המצוי סמוך למושבתו המטופחת.

אילו אמרתי או במפגש רעים בצפון תל-אביב או באחד הקיבוצים, כי מהמעברות יצמח בעתיד דור של פרופטורים, רופאים בעל-ישי, רמטכ"לים, שרי-חוף וביטחון, היו בני שיחי מתפקעים מצחוק. במקרה הטוב. האפשרות שבבוא היום יהיה שר החוץ שלה בן מעברה מזרחי, הייתה גורמת להם לחשוב שהמדינה הציונית-אשכנזית הידרדרה למגל האפריקאי.

55 → "כשעזבתי את האקדמיה, אמרתי לעצמי, לא רוצה לעבוד יותר לכו". אני לא נהנה. אני צריך אינטראקציה עם אנשים ותמיד יש לי ידידים בעבודה".
- איך צמחה האימה מפני "באג 2000"?
"זה הפך להיות מיסטי. יש הרואים ב'באג 2000' כדבר שיחריב את העולם ונוצרו הרבה בדיחות שכנראה יישארו בגדר בדיחות. תיאורטית זה נכון. מעשית, לא מאמין".

מה המשמעות של קריסת מחשבים בכל העולם?
"הלך העולם! (צחוק). הנשק הגרעיני מופעל היום על-ידי מחשב. הסכנה היא שהמחשב ייתן פקודות משוגעות. כל המערכת תשתגע. מחשב לא יגיד, 'אני הולך הביתה, לא עובד'. המטומטם הזה תמיד יעבוד. אבל כל החברות הגדולות מכינות עצמן ומתוחזקות. לעומת זאת, עלולה בהחלט להיות בעיה לעסקים הקטנים".

- איך ישפיע הבאג על עסקים קטנים ועל האזרח הקטן?
"לפני 35-40 שנה רצו לחסוך וכתבו את השנה בשתי ספרות. אם עסק קטן רכש תוכנה לפני 15 שנה והתכנה כבר התפרקה, אז אין עם מי לדבר. יום אחרי 1.1.2000, כל התוכניות וההשכונות שלו ימותו. לגבי האזרח הקטן, טלוויזיה רוידיאו חדשים, למשל, כבר תוכנתו כיאות. על-לוח להיות בעיות בניהול חשבונות הבנק, אבל אני לא מאמין שהם לא מתחזקים".

"בנק יכול לשלוח לך ריבית של מיליון דולר כי מבחינת המחשב, עברו 99 שנים. השבוע ראיתי טופס ששלח בנק ללקוח שקיבל הלוואה. בתחתית הטופס כתוב: 'הבנק לא אחראי למה שקרה בחשבון זה אחרי 'באג 2000'. מישוהו צילם והפיץ את זה באינטרנט".

- קיימת סכנה של גולם שקם על יוצרו?
"לא. המחשב הוא רק מכונת מצבים, שיכולה לקבל 30 אלף מצבים באלפית שנייה ולבחור את האופציה היעילה ביותר. זו קירמה רבה, אבל הוא עדיין גולם. אין בו חשיבה כמו לאדם. אני יכול לשוחח עם מישהו שעתיים, לעבד את כל מה שהיה בשיחה ולהגיע למסקנה שהוא משקר. המחשב לא מסוגל לזה".

- יש לבם תחושה שאתם חושבים ויודעים יותר מאחרים? האם נוצרה אריסטוקרטיה חדשה?

"זו שאלה מסובכת. משכורות גבוהות יוצרות אריסטוקרטיה, במידה מסוימת. כולנו יודעים שהמחשב יוביל את חיינו בשנים הקרובות. המפתחים בהייטק רואים עצמם בחזית. אני נמצא שם כי רציתי לדהור ולא לפגר, אבל ברור לגמרי שאני מקנא ביוצר בתחום הרוח".

- דיברת על הירידה. אתם אוהבים מהירות בנהיגה, בעשייה, בדיבור? "אני לא מייצג כלום, אבל אני מדבר מהר ונוהג מהר. זה אנטייתזה למרובע והמחוייט".

- האם יש משמעות למינים במקצוע, נשים ונברים? "בפועל יש אחוז גבוה יותר של גברים בתעשייה זו. לגבי מיומנות ויכר לת, הדי-משמעותי אני לא רואה הבדל. החברה עדיין ספוגה בספייחים של דעות קדומות, כפי שהיה לגבי המתמטיקה".

- יש פיתויים מארצות-הברית ומאירופה לאנשי המחשב הישראליים? "זה קורה במיוחד עם ארצות-הברית. הם יודעים לפתות. אבל התעשייה הישראלית שורדת על אף הפיתויים. הם לא עומדים בשערי האוניברסיטאות וחוטפים ישראלים. זו לא מגיפה והפיתויים הם בעיקר לאנשים המקיימים מגע עם האמריקנים וזה קורה לרוב בדרג המנהלים".

- יש עניין של בלאי. נגן יכול להמשיך עד גיל 80, טיים עד גיל 50. מה קורה לאנשי מחשבים?

"ההייטק מוזהה עם הצעירים, כי הוא מקצוע חדש. יש האומרים כי איש מחשבים בגיל 60 ומעלה מתחיל לקרטע והצעירים שיבואו יאכלו אותו ואת המחשב ביחד. אתה תמיד צריך להיות יצירתי ולא לשקוט על השמרים".

לפני שנים יצר אילן קשר עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ'. "דציתי להכיר את הרת היהודית וקראתי הרבה מכתביו. היה לי ברור שאם אתחבר לרת זה יהיה מההשקפה הליבוביציית. לא עניין של תעשה ככה וככה אלא מתוך טרנסצנדנטליות שאני מוכן לקבל אותה".

"ליבוביץ' התרשם מזה שאני מתמטיקאי ודיברנו ארוכות. זו היתה חוויה מרגשת, אבל לא הלכתי ברכי הרת. עם זאת, אני מכיר עכשיו את הרת הרבה יותר ולמדתי להעריך אותה, למרות שהחלטתי שזו לא דרכי. אני מוצא ברת הרבה חן והדר, למרות שאני חולק על דרך הצגת הדברים. אני רוצה להיות מוסרי כי אני בוחז ולא כי אני מצווה. אני לא מוצא שהיהדות מיוחדת יותר מהאיסלם או מהנצרות, אבל היא שלי כמו שהפועל חיפה היא שלי ואני אוהב אותה מאוד. זה עניין של סולידריות ושייכות".

אילן הוא שוחר ספרות, מה נותנת לך הספרות? אני שואל. "אושר. בגיל 21, כשהמתמטיקה פיעמה בכל גופי, היה לי ברור שמושג הגאונות זה מושג מתמטי. אינשטיין הוא גאון. מי שעשה לי סוויץ' ופתח לי את המושג הוא הסופר מארקס. הוא לא יודע מתמטיקה, אבל הוא גאון".

- איך אתה מקבל החלטות בחיי היומיום שלך. אתה מפעיל הרבה שיקולים רציונליים?

"ביומיום, בהרבה תחומים לא. אני יודע רציונלית ומתמטית שזה טיפשי להמר בקזינו, אבל איך שאני נהנה".

בסוף השיחה יגיד אילן, כי החלום שלו הוא ללמד מתמטיקה בעיירות-פיתוח. "זה נובע ממודעות חברתית גבוהה. כשהייתי בטכניון, כמעט לא פגשתי סטודנטים משלומי וממעלות וברור לי שהצעירים שם לא טיפשים. יש לי קבוצת חברים שביחד רקמנו הלום - לנסוע באוטובוס וללמד בעיירות הפיתוח. גם לישון ולגוד באוטובוס, משהו כמו אוניברסיטה ניידת. תמיד אני שואל את עצמי, 'מה עם אלה שנשארו מאחור?' למה אגחנו עושים כסף בהייטק ולא הולכים לשם? יום אחד, שתתייצב עם שתי גומות של חן ועם שישה מיתרים קרועים, מה תגיד? הלכתי להייטק?"

איננה

– ביצור נוצרה הזהות המזרחית?

ספורטא: "הזהות היא פועל יוצא של דיאלוג שנוצר בארץ בין הממסד הקולט לבין עולי ערב. בתחילה הממסד הקולט הוא שהגדיר את עולי ערב כמזרחיים, תיאור שלווה לו משמעות לוואי שלילית. הקשת מבקשת להעניק לזהות זו משמעות לוואי חיובית ואסרטיבית. אלוש מבקשת להוסיף: "יחסו של הממסד למזרחים גרם לכך שזהותם מתקשרת לדמוניזציה של המזרחי ותפיסתו כפרימיטיבי ונחשל. יחס זה בא לביטוי באי-הכללה משמעותית של המורשת וההסטוריה של יהודי המזרח בספרי הלימוד בבתי הספר. זהותי המזרחית משקפת בחלקה מחאה נגד הבושה שהממסד הקולט החדיר בי ביחס להסטוריה ולמורשת התרבותית שלי".

חוויה דומה מתארת שוש גבאי: "שנים חשתי רחיקה וניכור לזהותי המזרחית. תחושה זו לינחה אותי בשכונת ילדותי בפתח תקווה, בתקופת לימודי באוניברסיטת תל-אביב, וכן כאשר עברתי בח'רשות'. המהפך ביחסי לזהותי המזרחית החל כאשר עברתי בעיתון 'הפטיש', עיתון שעסק בנושאים חברתיים ותרבותיים. לעבודתי בעיתון היה יסוד חזק של ריפוי. שם התחלתי להתחבר באופן נינוח עם הזהות המזרחית. אחד הנושאים בהם עסקתי היה המר סיקה הישראלית/מזרחית. הסתבר לי שהמוסיקה הנקראת מזרחית מהווה כעצם תוצר ייחודי למקום הזה, ובמובן זה היא מוסיקה ישראלית היונקת ממקורות תרבותיים מזרחיים. זו לא המוסיקה שניגנה התזמורת העיראקית בביתנו".

שנהב: "בתחילת שירותי הצבאי החלפתי את שם משפחתי משהרבני לשנהב. עד היום כאשר אני פוקד את מצבת אבי ורואה את השם אליהו שנהב, חרוט עליה, כואב לי"

– אם היא ישראלית, אז מדוע לא לקרוא לה מוסיקה ישראלית ולא מזרחית? ובאנגלוגיה, מדוע לא לקרוא ל"קשת" – הקשת הדמוקרטית הישראלית?

אלוש: "כאן אתה נוגע במתח פנימי ועמוק הטמון בעקרונות היסוד של 'הקשת'. מתח זה קיים בכל מאבק של קבוצות חברתיות להכרה ולשוויון. אם הנשים נלחמות למען הכרה ושוויון, אז מדוע ליצור תנועה פמיניסטית? מדוע אינן מקיימות תנועה לצדק חברתי ושוויון ותו לא? צריך תנועה פמיניסטית משום שהמאבק לשוויון חייב לעבור דרך הזהות והאינטרסים הייחודיים של הנשים. כך גם המאבק של המזרחים. הסיבה לכך ברורה: קיימת זיקה עמוקה בין הריבוד המעמדי בישראל לבין הזהות התרבותית של הקבוצות השונות: אשכנזים ומזרחים. לשיקום הזהות המזרחית תהיה השפעה רבה על המאבק לשוויון חברתי. תחום החינוך מהווה דוגמה לכך. הקצאת משאבים לכד לא תביא לגישור הפער ההישגי בין תלמידים מזרחים ואשכנזים. אחת הסיבות לפער נעוצה במערכת ציפיות נמוכה שיש מילדים מזרחים בגלל ויהוים עם תרבות נחשלת ובלתי-לגיטימית".

לא אכזיש. גם אני לא פעם נתקפתי ספקנות עמוקה כשהציתי בשנים ההן את סזוי המעברות. אך עם הזמן, מצאתי את עצמי כאיכר המתבונן בטרשים ורואה את השתילים הרכים נאבקים נגד כל הסיכויים ושולחים את אמריהם מעלה מעלה.

כששמעתי על ייסוד ה"קשת הדמוקרטית המזרחית", חשתי כי חלום מתממש. אני יודע שרוב מייסדיה שייכים לאליטה של אנשי רוה, ואני מרוצה מכך שאליטה זו אינה מנותקת מכור מחצבתה. זה הרושם שקיבלתי כאשר שוחחתי עם מספר פעילים שרובם נמנים עם מייסדי ה"קשת": שוש גבאי, עיתונאית; פרופ' יהודה שנהב, סוציולוג, לשעבר

על המאבק לשוויון חברתי. תחום החינוך מהווה דוגמה לכך. הקצאת משאבים לכד לא תביא לגישור הפער ההישגי בין תלמידים מזרחים ואשכנזים. אחת הסיבות לפער נעוצה במערכת ציפיות נמוכה שיש מילדים מזרחים בגלל ויהוים עם תרבות נחשלת ובלתי-לגיטימית". שנהב: "הזהות המזרחית קשורה לשורשינו הגאולוגיים ולתרבות הפוליטית בישראל. בחלקה נובעת הזהות משורשים תרבותיים והסטריים של משפחותינו. אבל בחלקה האחר היא מתקשרת להגדרה עצמית 'שהולבשה' על המזרחים מבחוץ. בדיוק כמו שיהודים באירופה ידעו שהם יהודים משום שאחרים כינו אותם יהודים. המזרחיות הזו היא הגורם המעצב המרכזי ביותר בביורגפיה שלי. מזרחיות שהיא סאגה בלתי נגמרת של הכחשת זהות והפיכתה ממרכיב פסיכולוגי באישיותי לתופע עזה וסוציולוגית. כאשר הגעתי לגיל 19, בתחילת שירותי הצבאי, החלפתי את שם משפחתי משהרבני לשנהב. שכנעתי את כל בני משפחתי לנהוג בהתאם, כולל אבי, שאתו היו לי ויכוחים מרים וחריפים על כך. עד היום, כאשר אני פוקד את מצבת אבי ורואה את השם 'אליהו שנהב' חרות עליה, ולא שהרבני, כואב לי. היה לי חלק בכפייה ובהכחשת הזהות שלו. ב'קשת' גיליתי את המשותף, את היסוד הקולקטיבי המחבר ביני ובין מזרחים אחרים בשאלת הזהות. ראיתי שלבעיה האישית שלי יש פן קולקטיבי".

ראש החוג לסוציולוגיה באוניברסיטת תל-אביב ועורך כתב העת "תיאור ריה וביקורת"; גלית ספורטא, מנהלת עמותת ה"קשת"; מרב אלוש, יועצת תקשורת; רודי מחלב, מרצה לפילוסופיה באוניברסיטה הפתוחה. בין מייסדי ה"קשת" שעם חבריה נמנים אינטלקטואלים, אמנים, עיתונאים ופעילי ציבור.

יחין לשמאל: שוש גבאי, פרופ' יהודה שנהב, דודי מרב אלוש וגלית ספורטא

– מהי ה"קשת" הדמוקרטית המזרחית? שנהב: "את השם טבע ד"ר יוסי יונה. ה"קשת" היא תנועה פוליטית א-מפלגתית המשקפת את התווייה המזרחית של דור ילידי הארץ. היא פועלת בשני צירים: ציר של צדק ושוויון חברתי, וציר של זהות תרבותית. מאבקה כיום בתחום הדיור הציבורי (וכאן הציבור שוכה שה'קשת' הביאה לחקיקת החוק המאפשר לדיירי הדיור הציבורי לרכוש את דיורם תיהם בהנחות משמעותיות) הוא דוגמה לציר השוויון החברתי. מאבקה לשינוי תכני ספרי הלימוד הנלמדים בבתי הספר הוא דוגמה לציר השוני למרות שמה, ה"קשת" אינה מגבילה עצמה רק למזרחים ולצדק חברתי בעבור מזרחים. יעדיה הינם אוניברסליים בטבעם".

– אני מתרשם שכולכם ממוצא מזרחי. ספורטא: "זה נכון לגבינו, אלה שיושבים כאן, אבל ה'קשת' פתוחה לחברים שאינם מזרחים ואכן יש גם לא מעטים כאלה ב'קשת'. עם זאת, הזהות המזרחית ממלאת תפקיד מרכזי בתנועה". כאשר הם נשאלים על טבעה של הזהות המזרחית, הם מדברים על תחושה המשותפת למרבית יוצאי המזרח בישראל, תחושה בושה שהפכה עם השנים למקור של הזהות עם התרבות המזרחית. הורהות שיש בה יסוד חזק של שיתור ותחושת גאווה".

– גם דן בן-אמוץ ודמיז החליפו את שמם וסירבו לדבר יידיש. אולי זו תופעה משותפת למזרחים ואשכנזים כאחת? הרי גם האשכנזים נאלצו להמיר את זהותם בזוהת

ישראלית חדשה

מחלב: "כל זה נכון, ועם זאת צריך להבחין בין שתי התופעות. הדיכוי התרבותי של המזרחים אינו דומה לדיכוי של חלק מן האשכנזים (למשל ניצולי שואה), משום שבתודעה הקולקטיבית של החברה הישראלית הייתה ועדיין קיימת זיקה עמוקה בין אשכנזיות לבין 'ישראליות'. ההגמוניה לא ראתה סתירה בין השניים. כלומר, המעבר בין שתי הקטיגוריות הללו נתפס כרציף והמשכי מבחינה תרבותית. המזרחים, לעומת זאת, וזהו עם הערבים, אין לשכוח שברקע קיים קונפליקט לאומי אלים בין הציונות לבין העולם הערבי. המעבר של המזרחים מזהות ערבית לזהות ישראלית אינו רציף. הוא מצריך הכחשה של ערביותם כתנאי קבלה לקולקטיב הישראלי. גם אז אין זה עוזר. דבריו של אורי אור בזמנו, למשל, משקפים את העובדה שגם אחרי חמישים שנה, זהותם הישראלית של המזרחים אינה נתפסת כעובדה מוגמרת: הם נדרשים להתאים עצמם לזהות ישראלית תקינה, גם כאשר אף אחד לא יכול להגיד מה טבעה של זהות זו."

האם כאשר הקמתם את ה'קשת' השבתם על האפשרות שתקום ממול 'קשת' אשכנזית?
שנהב: "עניין הסימטריה מורכב משתי שאלות שונות. האחת, האם יש מקום לתביעה כזאת באופן עקרוני, והשנייה, האם יש הצדקה לתביעה זו מנקודת מבט של שוויון חברתי. התשובה לשאלה הראשונה היא מיידית: בוודאי. כשהקמנו את 'קשת', השתעשענו באפשרות שהאשכנזים ייכנסו למיגונה. אפשרות זו אכן התממשה. אני לא רואה מגבלה בתביעות תרבותיות ייחודיות. להיפך, החברה הישראלית רק תצא נשכרת מכך שהקבוצות השונות יכירו ביסוד התרבותי הייחודי שלהן ולא יבקשו לעצב את זהותן של הקולקטיבים בצלמן. כאשר לשאלה השנייה, המצב רחוק מסימטריה. מניחות ספרי ההסטוריה שעשינו ב'קשת', עלה כי ליהודי המזרח הוקדשו בין 5 ל-6 אחוזים, זו לא הסטוריה של עם-ישראלי, כי אם הסטוריה של הציונות, שבה למזרחים יש תפקיד משני ואף שולי. לכן, מנקודת מבט מורחית יש מקום דווקא להגדיל את חלקה של ההסטוריה של עם ישראל בתוכנית הלימודים על השבוע ההסטוריה של הציונות. שימת דגש על ההסטוריה של הציונות דן את המזרחים לשר ליות בוחרו הקולקטיבי של החברה הישראלית. רק כאשר מחדירים את ההסטוריה של יהודי המזרח אל הדיכוי הקולקטיבי של החברה הישראלית, ניתן ליצור זיקה בריאה וחוקה יותר בין המזרחים לבין ההסטוריה והתרבות שלהם, וכמו כן, גם בין מזרחים לאשכנזים."

גבאי: "אני הפקתי, יחד עם רון כחילי שגם הוא חבר ב'קשת', את הסדרה התייעודית 'ים של דמעות', שעסקה בהתפתחות המוסיקה בישראל. אל אחרי הקרנתה בטלוויזיה, התחילה מתקפה אשכנזית. רבים החלו להתרפק על הזיכרון עד כמה ערב היה טעמו של הגפילטע פיש, ועיי תונאים וסופרים אשכנזים החלו משתמשים בשמותיהם המקוריים, לפני המרתם לשמות עבריים. כמו כן, החל להופיע מספר מרשים של מאמרים וכן הוצאתו של גיליון מיוחד של המקומון התל-אביבי 'העיר', שהוקדש כולו לאשכנזיות."

אל מול הלהט הזה התחלתי להשוב האם היושבים לפני אינם חרדי רים נאיביות, שכן התארגנויות מזרחיות היו גם בעבר ונכשלו. שאלתי: במה אתם שונים מהתארגנויות קודמות?
אלוש: "אי אפשר להגדיר את הפנתונים ככישלון. כל התארגנות בעבר הציבה תמורה ושלב בדרך. יותר מכך, ההצלחה הגדולה של ש"ס מצביעה על כך שהציבור המזרחי החל להגדיר את עצמו במונחים של זהות ייחודית, עובדה המכשירה את הקרקע לאפשרויות נוספות."
ספורטא: "הייתה בעבר נוסחה בחברה הישראלית שעל-פיה זוהו המזרחים כנחשלים. דיבורם נתפס כסוג של בכינות וכישלון. המזרחים המצייחים, לעומת זאת, לא רצו להזהרות כמוזרחים ומשום כך לא נותר דובר רושט לאופציה המזרחית. מה שמאפיין אותנו הוא שאנו מזרחים מצליחים שלא בורחים מהמזרחיות שלנו ולא מכחישים אותה. להיפך: אנו מציעים פרשנות אסרטיבית לזהות המזרחית. מזרחיות שאינה סימפטי טום של כישלון."

מחלב: "התנועות המזרחיות שהיו בעבר נאלצו להתמודד בתנאים קשים. ה'קשת' באה לעולם לאחר שהבשילו התנאים ליצירת לגיטימציה למזרחיות. הצבר המיתולוגי הולך ומאבד את מרכזיותו בחברה הישראלית. עובדה זו מסבירה גם מדוע, לדוגמה, ההתארגנות של עולים מחבר העמים היא קלה יותר. עם זאת גם פה לא ניתן לדבר על סימטריה מלאה. בעוד שתנועת ש"ס נתפסת כתנועה סקטוריאלית ולכן בלתי-לגיטימית, מפלגת העולים זוכה ליחס פחות ביקורתי בחברה הישראלית, כך שהמלאכה עדיין לא נשלמה."

אתם מבקשים ליצור אקלים רוחני ותרבותי חדש? האם אתם פוחדים לפוליטיקה?
מחלב: "בשלב זה אנו מגדירים את עצמנו כתנועה פוליטית א-מפלגתית. עובדה זו מאפשרת לנו לגייס תמיכה ציבורית מכל גוונים הקשת הפוליטית, כפי שעשינו במאבק הציבורי לקידום חוק הדיור הציבורי."

לדת. מה עמדתכם בנושא זה?
מחלב: "ה'קשת' אינה מתעלמת מהעובדה שלמרביתם של יוצאי המזרח קשר חזק עם המסורת הדתית. האבחנה בין חילוניות ודתיות אינה אבחנה מזרחית. משום כך אנו מתנגדים לפונדמנטליזם חילוני המאפיין את מרצ שלא לדבר על עמדותיו של לפיד הנגועות בשנאה ובוהוט סובלנות קיצוני. אנו איננו אנטי-דתיים. ניתן לומר שאנו מייצגים חילוניות מרוכבת."

יחסה של ה'קשת' למסורת מעורר מחלוקת בין החברים. יש ביניהם שהיו רוצים לראות יחס אוהד יותר למסורת. לדבריה של מרב אלוש, לא ניתן להתעלם ממרכזיותה של המסורת בתרבותם של יהודי המזרח. כמו כן, היא מסיפה, ללא יחס אוהד למסורת, סיכוייה של ה'קשת' לגייס את תמיכת ההמונים הם קלושים. אנו לא יכולים לבוא אל הציבור המזרחי עם

השואה ושר ההיסטוריה טרפו את הקלפים, בעוד שרק מעטים מניצולי השואה התדפקו על שערי המדינה הצעירה, יהדות המזרח כמעט כולה נהרה אליה

דגל אתיאטי

מהן המטרות שלכם לעתיד?
ספורטא: "אנו ממשיכים להיאבק לשם קידום זכויותיהם של דיירי הדיור הציבורי ונגד הפשרת אדמות המדינה לחקלאים. כמו כן, יש לנו תוכניות מגובשות למאבק בתחום החינוך והתרבות."
לפעמים, כאשר משתבלים על התמונה יש בה משהו מתסכל. אנהנו דור שלישי בארץ והנה עדיין תקועים בביצה של הפערים החברתיים. מה הסיכוי לצאת מהבוץ הזה?
גבאי: "קייטוב החברה הישראלית הולך ומעמיק וזה לא בהכרח קשור לנושא העדתי כמו שהוא קשור להשתרשותה של תפיסה חברתית-כלכלית לית אנטי-שוויונית. יש מיתאם בין מוצא ומעמד ולכן הנושא העדתי, לצערנו, ימשיך להעסיק את החברה הישראלית בשנים הקרובות."
האם נישואים מעורבים אינם מהווים פתרון לקונפליקט העדתי?
גבאי: "קיימות שלוש מגמות בנישואים מעורבים בקרב הציבור היהודי. בין האשכנזים עצמם, בין מזרחים עצמם ובין מזרחים ואשכנזים. המגמה השלישית, הכוללת כ-25% מכלל הנישואים המעורבים, היא החלשה ביותר. היחס בין המגמות לא השתנו מאז שנות השמונים, ולכן לא ניתן לתלות בנישואים המעורבים תקווה לפתרון הקונפליקט, ואת בניגוד להפייאנד של סרטי הבורקס."

האם אתם חושבים שלהצלחת תהליך השלום תהיה השפעה על הקונפליקט הבין-עדתי?
אלוש: "הצלחת תהליך השלום מעודדת שתי מגמות מנוגדות. עם הסרת האיום הביטחוני, הסוגיות החברתיות יכולות לדרת מסדר היום משום שהחשיבות של לכידות חברתית יורדת. מאידך, הסרת האיום הביטחוני תקטין את הנכונות של הקבוצות החלשות להסכין עם מצבן

- שירי היתה מד"סית סמ"ד פחטיבת שרון בצבא הגנה לישראל
- תמירה חטובי/ עור פניה שחום
- שערה קפוד קצוץ שחור ובוהק
- עניי נץ חדות היו לה
- עצמות לחיים בולטות נמרצות
- לעצמה סגולה מבטא צפרי מתנונו
- ריש מתגלגלת ילדת קבוצ פלמתיקית
- החלים אהבו אותה
- גם החליות
- שום חיל/ חילת לא פתחו תכילת שי שקבלו
- מנהיגת מבלי ששירי תהיה נוכחת ותתפכר
- הוריה חיו במעברה/ עולים חדשים
- אחיה הבכור מכר ביצים בשוק על המדוכה
- שנות הצנע המפרסמות
- בפחשות היתה מטרבת בכל תשי לדבר אתו
- היא התפיישה בו/ טפוס גלתי
- פעבר עשרים שנה
- היא מפה על חטא
- סתם טפשה אומרת עאישה,
- בחיור סלתני לעצמה.

הכלכלי הירוד. אני מקווה שהמגמה השנייה תהיה חזקה יותר."
מחלב: "אני רוצה לפתח דברים אלה. בחזון של המזרח התיכון החדש של פרס, אין בשורה לקבוצות החלשות בישראל, אלא פרדוקסלית דווקא לקבוצות החזקות. התוצאה המיידית של חזון זה היא נרידה של מפעלים מעיירות פיתוח אל מעבר לגבול. עקב כך תגדל האבטלה ביישובים חלשים."

שנהב: "עמדת ה'קשת' היא שיש להיערך לאפשרות שהשלום יביא לעלייתו של הימין החברתי, שמבקש להאיץ את תהליכי השוק וההפרטה. לכן אנו מצדדים בשימור חלק ממנגנוני המדינה האחראים לחלוקה מחודדת של משאבים כמו קרקע, חינוך, בריאות ודיור."
הם לא עושים הנחות גם למזרחים ומציינים שגם בעלי הממון המזרחיים מסתייגים ממדיניות הרווחה כעמיתיהם האשכנזים. הם אומרים כי ה'קשת' נאבקה גם נגד מזרחים אלה.

השיחה גלשה אל תוך הלילה. עצרתי כאן את רשמ הקול והמשכתי איתם כשיחה חופשית. נזכרתי בדבריה של גולדה מאיר "הם לא נחמדים", כאשר תיארה פעילים מזרחים. הם, חברי ה'קשת', דווקא כן נחמדים. לא משום שהם קונפורמיסטים. הם בכלל לא. אבל הם למדו גם מהניסיון של הפנתרים השחורים בשנות ה-70: הם רהוטים ובעלי מיומ

**"המעבר של
המזרחים מזהות
ערבית לזהות
ישראלית אינו
רציף. הוא
מצריך הכחשה
של ערביותם
כתנאי קבלה
לקולקטיב
הישראלי"**

נות תקשורתית מרשימה. רבים מהם בילו שנים בחו"ל, בעיקר בלימודים בארצות הברית. הם מצטטים את קאנט, מיל, רוסו, וולטייר, ג'פרסון, פוקו, דרידה ולאקו. הם ללא ספק מחזיקים בנכסי צאן הברזל של תרבות המערב. כמה אירוני שהם מתעקשים לקרוא לעצמם מזרחים. הם לא רואים סתירה בין השניים. לדבריהם, אבותיהם מאלכסנדריה, בגדד וקובלנקה, היו מערביים לא פחות. המתח הקיים בין מזרחים ואשכנזים, הם מטעימים, הוא בין מזרחיות ואשכנזיות אך לא בין מזרח ומערב. יש פה קריאת תיגר על מיתוס המושרש עמוק בחברה הישראלית, וניפוצו עדיין לפנינו. ©

מחלב: קשת הדמוקרטית המזרחית באה לעולם לאחר הבשילו התנאים ליצירת מציאה למזרחיות. הצבר שיתלוצץ מאבד את מרכזיותו

